

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Expositi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

morbosum, in conscientia poterit habere, secundum Mona. titul. de vlt. Item qui fecit aliquid melioratum, propter quod res vtilior est domino, quam prius, ad arbitrium boni viri in conscientia poterit petere expensas, & dominus verus tenetur satisfacere, quia hoc ad iustitiam pertinet. Si fuit possessor bonæ fidei, poterit omnes expensas, quas facit tollere, si sine lætione rei poterit fieri. l. iulianus. l. 3. ff. de rei vindicatione. Si non possunt tolli, dominus fundi soluet l. fundo. ff. de rei vindicati. Idem erit quando fecit vultus gerere negotium proximi. ff. de nego. gest. per totum.

4 EXPENSÆ non veniunt nomine damnorum, vel interesse: & ideo, qui remittit vnum, non remittit aliud, c. in vestra. de iur. & dam.

5 EXPENSÆ dicuntur necessariæ, quando si non fuissent factæ, vel res ex toto perisset, circa quam factæ sunt, vel in deterius deuenisset. Voluntariæ vero sunt, quæ rem tantum ordinant, sed fructum non augent, l. impensas. ff. de verborum significati. & hæc possunt tolli, si sunt separatæ, vt pictura in tela, secus si in muro sit facta, quia rei status læderetur.

EXPOSITIO.

IN expositione legis siue canonice, siue ciuili, siue consuetudinis, seruanda est mens, siue intentio legislatoris, c. intelligentia. de verbo. significat. quia verba deseruiunt intentioni, & non e contra. c. is autem. 22. q. 2. quæ si non est nota ex verbis, debet sumi ex causa, persona, loco, & tempore, vt in c. sciendum. 26. distin. Nec quis præceptus esse debet, quando verba clara non sunt ad iudicandum. 2 QUANDO lex est dubia, vel contra opinioniones, & dubium est omnino nouum, standum est consuetudini loci, si de ea constat, est enim in hoc casu optima legum interpretis, vt in cap. dilectas. de consuetu. Si vero non constat de consuetudine, & verba sunt clara, non debemus recedere à signifi-

catione verborum, nisi absurditatem continerent, vt in c. si. de verbo. significati. Si vero non sunt clara, & eorum intellectus est multiplex, benignior sensus est sequendus. cap. final. de translationibus. Quod si non appareat via benignior, de similibus ad similia procedendum est, vt in capitul. translatio. de constitutione. Sed si non est dare simile, & iudex nescit quid faciat, ad principem recurrendum est, quia eius est interpretari cuius est legem condere, vt in ca. inter alia. de sentent. excommu. Si autem dubium est in opinionibus doctorum, iudex non debet recedere à communi opinione si datur, nisi posset talis opinio communis conuincere eundem, vel probabilibus rationibus. Quod si non est dari communis opinio, tunc iudicat secundum quod vult, dummodo non agat contra conscientiam, propter c. cum a terni. de re iudicat. lib. 6. Vide tamen Panor. in c. 1. circa finem. de constitutione. per hoc enim habet quando iudex secundum sensum suum iudicare possit. Et quid agendum, vbi opinionum varietas est.

EXPOSITI.

EXPOSITI dicuntur infantes, serui, liberi, & languidi, si sine cura dimittantur, vel alimenta eis à parentibus, patronis, vel dominis negentur, in cap. vnic. de infan. expositis. vt solent aliqui, relegato pietatis affectu, pueros ante ecclesiam ianuas relinquere cum tanto periculo.

2 EXPOSITI filij à patre, vel ab alio, patre sciente, & ratum habente, eo ipso à patria potestate liberantur. Idem dicit de seruis, & libertis erga dominos, quoniam à potestate dominica liberantur, & de languidis. Si vero eo ignorante, vel inuito hoc fiat, poterit expositus repetere solutis expensis, & cetera. in dict. capitu. vnic. & c. si 37. d.

3 EXPONENTES taliter filios, vel alios prædictos, etiam ex necessitate, vt quia alere non possunt, non excusantur à mortali, quia quantum in ipsis est occidunt, nisi tali modo exponere

rent

zent, quod de morte periculum esse non posset. Potius debent tales ad hospitalium mitti. C. de cadu. tollend. l. vni. vel pro eis mendicare. Colligens taliter expositum in conscientia, si non intendebat donare, potest expensas reperere, ad quas non tenebatur.

ÆSTIMATIO.

1 ÆSTIMATIO rei fieri debet tempore contractus. cap. cum dilecti. de emptio. & vendi. & debet fieri secundum redditus, quos res æstimata affert, & debet tantum valere, quantum valet id, quod in 20. annis producit. auth. de non alien. §. quia verò Leonis. Si autem sit res, quæ ecclesiæ deberetur. in 3. annis computatur. auth. de eccle. tit. §. si annuale. Quod si res infructuosa sit, æstimanda est secundum quod communiter appreciatur. Hodie enim communiter hoc locum habet in omnibus rebus, quod res tantum valet, quantum vendi potest. ff. ad Trebel. l. 1. §. si hæres. Vide aliquid in verb. Emptio. §. 3. & 2.

2 Æstimatio rei in duobus casibus facit venditionem. Primò, cum eo animo fit, ut ipsa præsterat, non autem si fiat ut sciatur, quantum sit deteriorata. C. de iure dot. l. si inter virum. & hoc cognoscitur, quando res æstimata traditur certo tempore finito restituenda. Secundus casus est, quando res datur æstimata in contractu, de cuius natura est, ut dominiū transferatur ff. de iure dot. l. quotiens. ut si mulier rem æstimatam dedit viro suo censetur vir emisit, secus quando natura contractus repugnat venditioni. in l. seruos. ff. famil. erciscun. ut cum A. & B. hæredes, faciunt æstimationem de hæreditate, tunc æstimatio venditionem non efficit.

FACTVM.

1 FACTVM legitime, etiã quod superueniat casus, quo existere non potuisset fieri, non est retractandum, ut si contracto matrimonio, & perfecto, superueniat affinitas, non propter hoc dissoluitur, secundum quod in c. discretionem. de eo qui cogna-

consang. dicitur. sed quando factum esset tantum inchoatum, & non perfectum, tunc retractandum esset, ut si sponsalibus superueniat affinitas.

2 FACTVM illegitime, dicitur non factum in cap. veniens. de præby. nõ baptis. sicut inutile, & nullum. paria sunt. c. inter corporalia. de transf. præ. & plus est factum, quam verbo tantum consentire. glo. in c. in causis. de elect. **3** ID dicitur debere fieri, si comode, & honeste fieri potest, & quod honeste fieri non potest, dicitur non posse. l. nepos Proculo. ff. de ver. sig. Quamuis homo totum suum posse Deo debeat, de necessitate tamen ab eo non exigitur, ut totum quod possit faciat, quia hoc secundum præsentis vitæ statum ei est impossibile, secundum Tho. 4. sent. d. 15. Non enim legislator totum de facto exigit.

FALSARIVS.

1 FALSARIVS est, qui crimine falsi tenetur, vel qui falsariorum crimen admittit. cap. ad falsariorum. de crimin. falsi. Et ad hoc, quod quis possit puniri de crimine falsi, oportet quod adint hæc tria, videlicet, mutatio veritatis, dolus, & iactura, secundum Hostiens. nec in scriptura, quæ fidem non facit, committitur crimen falsi. vide Pan. in cap. quanto. de iureiur.

2 FALSIFICANTES literas apostolicas, quomodo sunt excommunicati. supra, Excommunicatio. 12.

3 FALSARIVS dicitur, qui absentium nomina in instrumento ponit, vel furtive sigillum surripit, secundum Pan. in d. c. quanto. & c. ca. de his quæ fiunt à prælat. Et falsitas non solum committitur dicendo falsum, sed etiam tacendo verum, secundum Bartol. in auth. presbyter. C. de sacrosan. eccle. **4** APERIENS alterius literas, ut legat, debet puniri tanquam falsarius, secundum glo. in ca. cum olim. el. 2. de offi. de leg. Inno. tenet, quod talis animus peccat, quam si falsificasset, sigillum apponendo adulterinum, tamen falsarius est. Vide Panormitan. in dicto cap. cum olim. Concludo tamen, quod talis aperiens alterius li-

teras